

ERFGOED

Rapport Nr. 2022-005

Archeologienota

Eeklo, Visstraat 16
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Eeklo, Visstraat 16: Verslag van Resultaten

Auteur

Jeroen Vermeersch

Erkende archeoloog

OE/ERK/Archeoloog/2021/00008 - Vermeersch, Jeroen

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022I265

Plaats en datum

Brugge, 30 september 2022

Rapport Nr.

AntiQ Erfgoed Rapport 2022-005

© AntiQ V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Onderzoeksopdracht	4
1.1.3	Juridisch kader	4
1.1.4	Randvoorwaarden	6
1.2	Werkwijze en strategie	6
1.3	Aanleiding	7
	Huidige situatie en gekende verstoringen	7
	Geplande werken en bodemingrepen	10
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Topografische situering	13
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	13
1.4.3	Geologische situering	16
1.4.4	Bodemkundige situering.....	16
1.4.5	Historische bronnen	20
1.4.6	Cartografische bronnen	20
1.4.7	Archeologisch bronnen	27
1.5	Besluit	32
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	32
1.5.2	Archeologische verwachting	33
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering	34
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	34
1.5.5	Samenvatting.....	34
2	Lijst met figuren.....	35
3	Lijst met tabellen	35
4	Plannenlijst	35
5	Bibliografie.....	38
6	Bijlagen	39

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

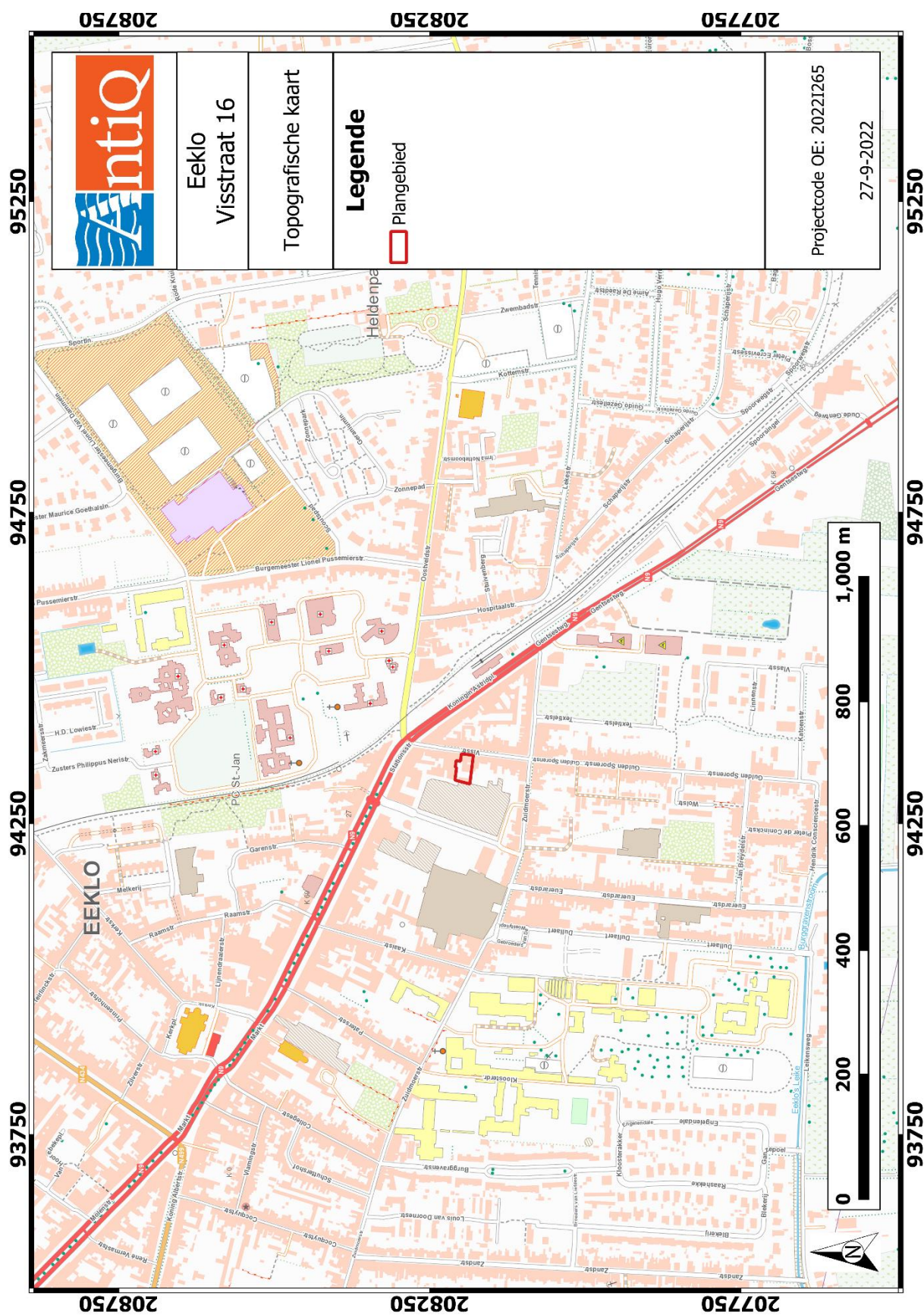
Projectcode Onroerend Erfgoed: 2022I265

Locatie: Oost-Vlaanderen, Eeklo, Visstraat 16

Coördinaten: NW x: 94.320 y: 208.209
ZO x: 94.359 y: 208.180

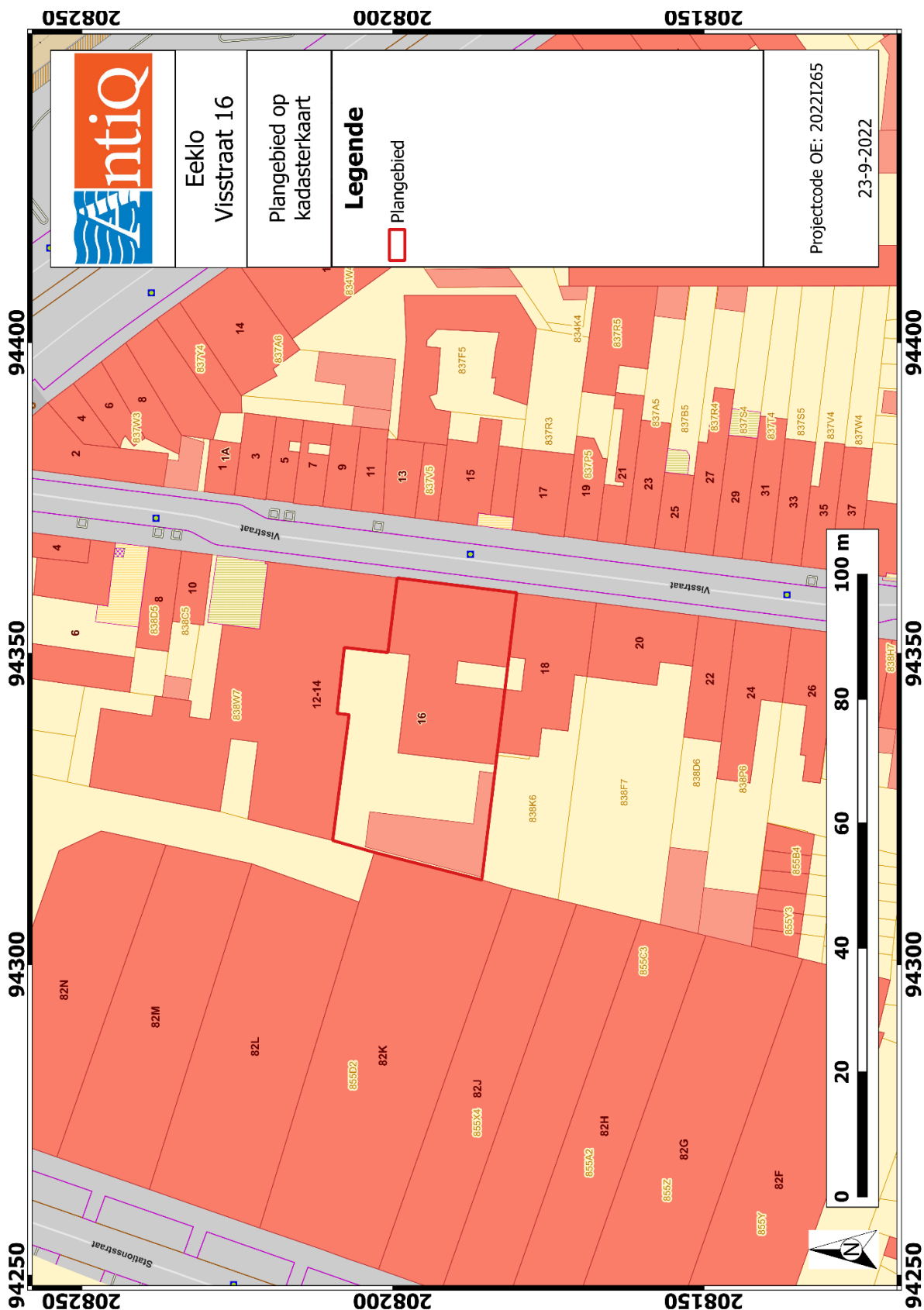
Kadaster: Eeklo, afdeling 2, sectie E, perceel 838S6 en 838M6

Oppervlakte projectgebied: ca. 1.057 m²
Oppervlakte bodemingrepen: ca. 405 m²
Maximale diepte bodemingrepen: c. 40-50 cm -mv

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2022

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2022

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de heraanleg van het binnenplein en vernieuwing van de riolering aan de Visstraat 16 te Eeklo (provincie Oost-Vlaanderen). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een aktename van de archeologienota in het kader van het Onroerendergoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerendergoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er een aktename is van de archeologienota door Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

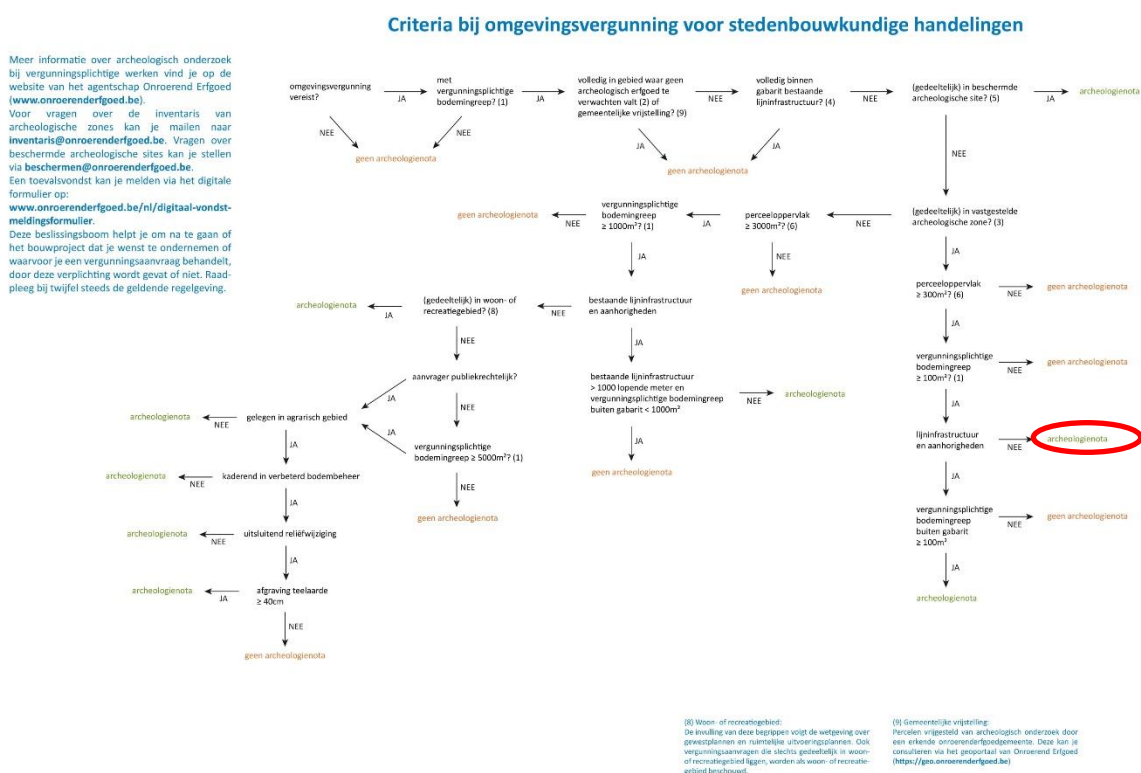
In het kader van het Onroerendergoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerendergoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende

gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Er dient akte genomen te worden van deze archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra akte genomen is van de archeologienota, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een heraanleg van de verharding en een vernieuwing van de riolering gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 1.057 m² en bedraagt de bodemingreep c. 405 m². Het plangebied is gelegen in de beschermde archeologische zone³ van Eeklo en niet in een gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.⁴

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 300m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 100m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Dit schema heeft betrekking op omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen. Voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden en duiding bij de andere begrippen, zie het andere schema.

Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidige project.⁵

³ Historische Stadskern van Eeklo: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11886>

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij wordt zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaart materiaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁶

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart

⁶ CARTESIUS 2022

- Vandermaelenkaart
- Historische topografische kaarten

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

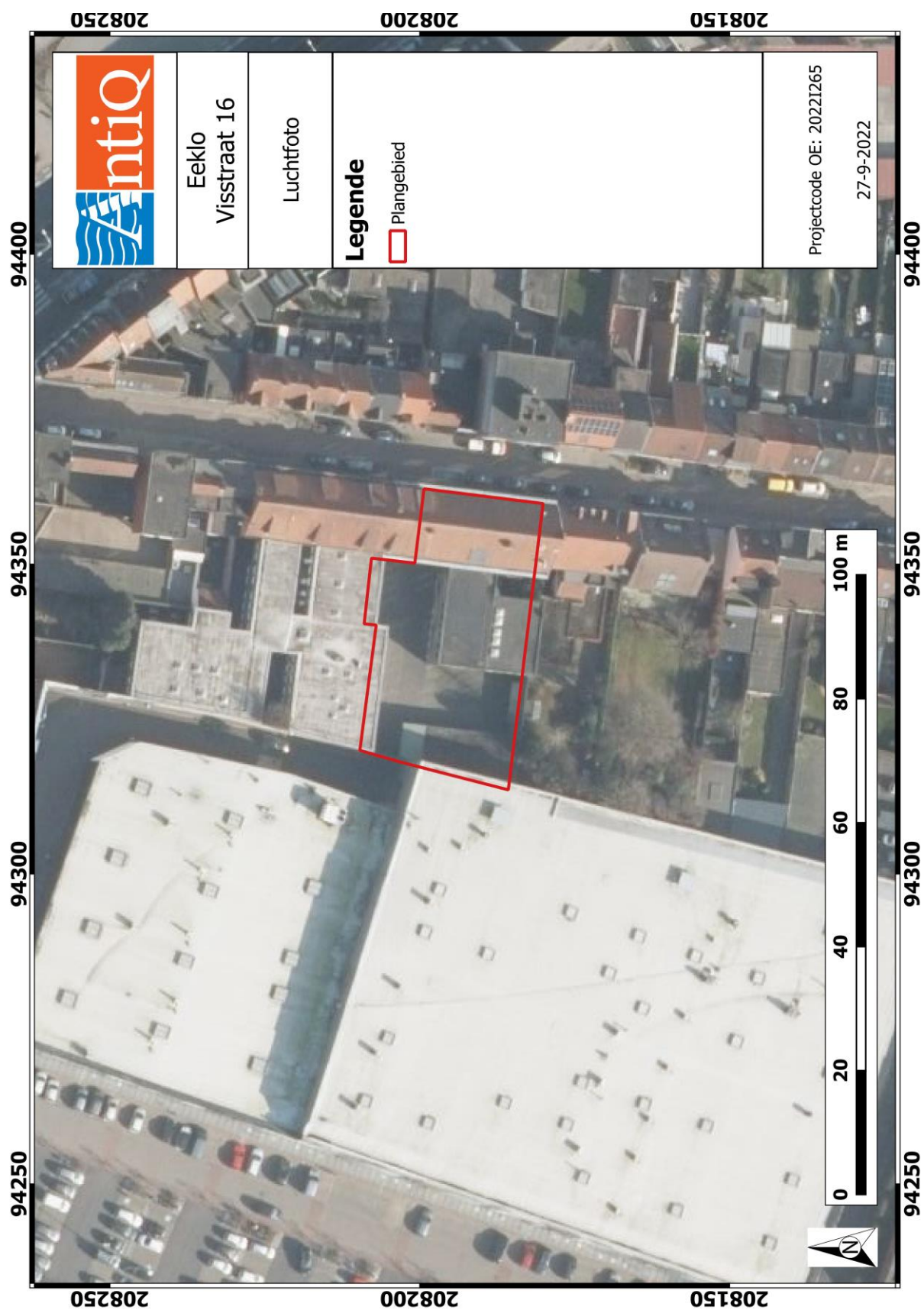
Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

Huidige situatie en gekende verstoringen

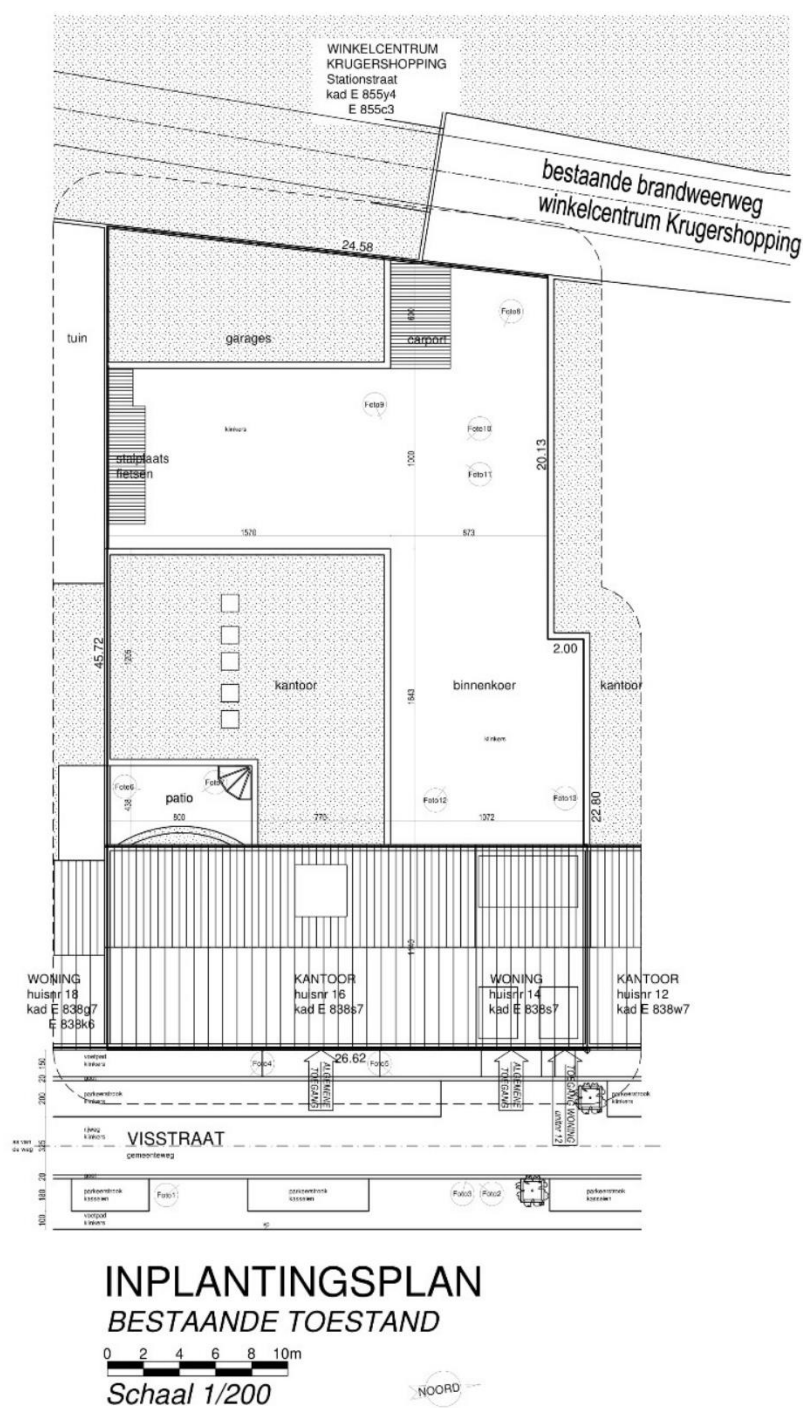
Het plangebied is gelegen aan de Visstraat 16 in Eeklo (Oost-Vlaanderen) en gelegen op ca. 500 m ten zuidoosten van de markt van Eeklo.

Het plangebied omvat circa 1.057 m². Er is een kantoorgebouw (voormalig OCMW van Eeklo) met binnenplaats gelegen. Het binnengebied, waar de werken betrekking op hebben, bestaat uit verharding van betonnen klinkers met een onderliggende riolering. De precieze dikte van de verharding is niet gekend, maar doorgaans gaat het om een diepte van c. 40 à 50 cm -mv (onder het maaiveldniveau). De diepte van de riolering is niet gekend.

Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige toestand op orthofoto⁷

⁷ AGIV 2022

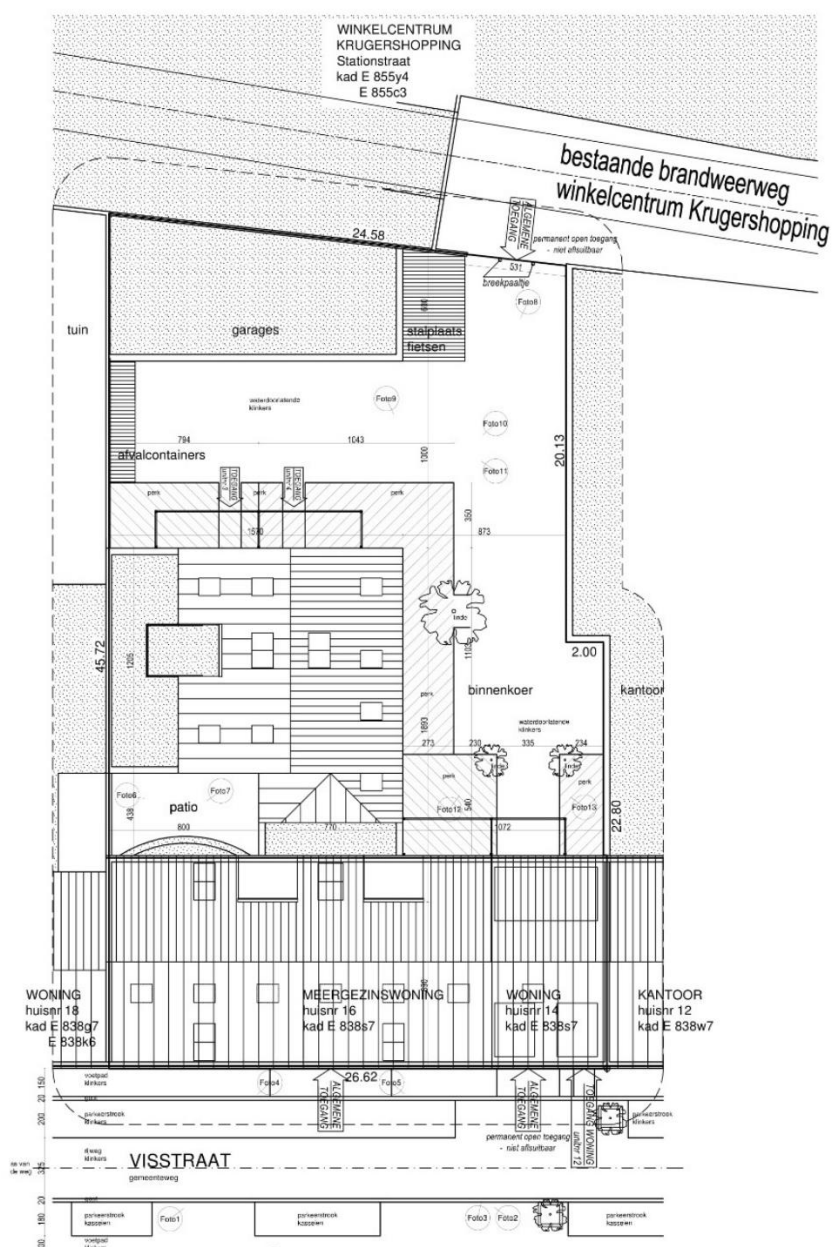

Figuur 5: Plan met weergave van de huidige toestand⁸

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

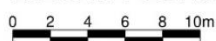
Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant het binnenterrein her aan te leggen. Daarbij zal de verharding vervangen worden binnen dezelfde verstoring als de huidige verharding, dus tot een maximale diepte van 50 cm -mv. Ook de riolering zal vervangen worden wat binnen de reeds verstoorde zone zal gebeuren. Verder worden nog een paar putten ingepland, op een nog niet-gekende locatie en onbekende diepte. Deze oppervlakte zal evenwel beperkt blijven.

INPLANTINGSPLAN

NIEUWE TOESTAND

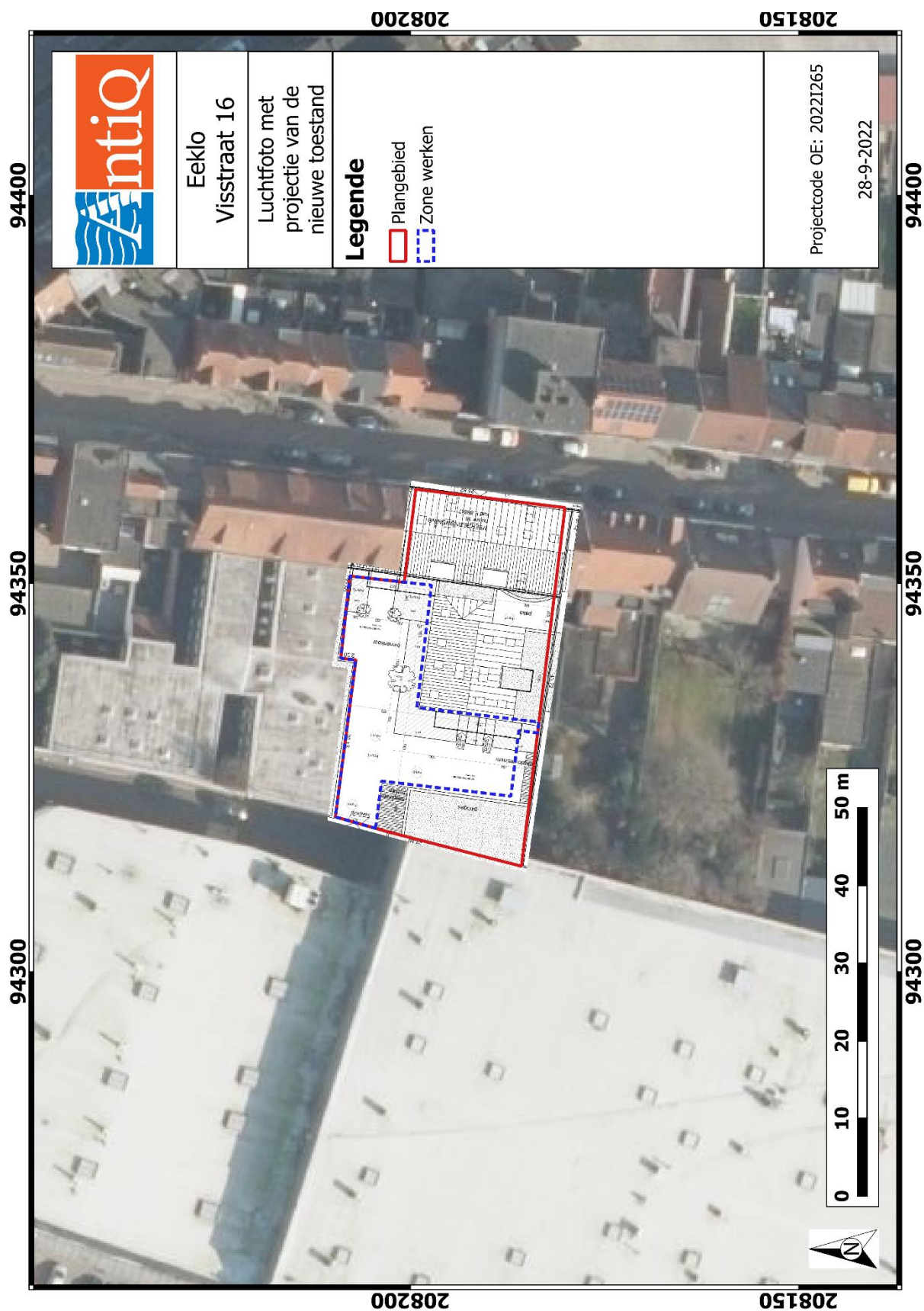
Schaal 1/200

- aanwezige nutsvoorzieningen: EGW, riolering
 - aanduiding verlichtingspunten
 - aanduiding fotopunten
 - terreindoorsneden zie ook doorsneden
- privatieve tuinen

Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 7: Plangebied op luchtfoto met projectie van de nieuwe toestand¹⁰

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

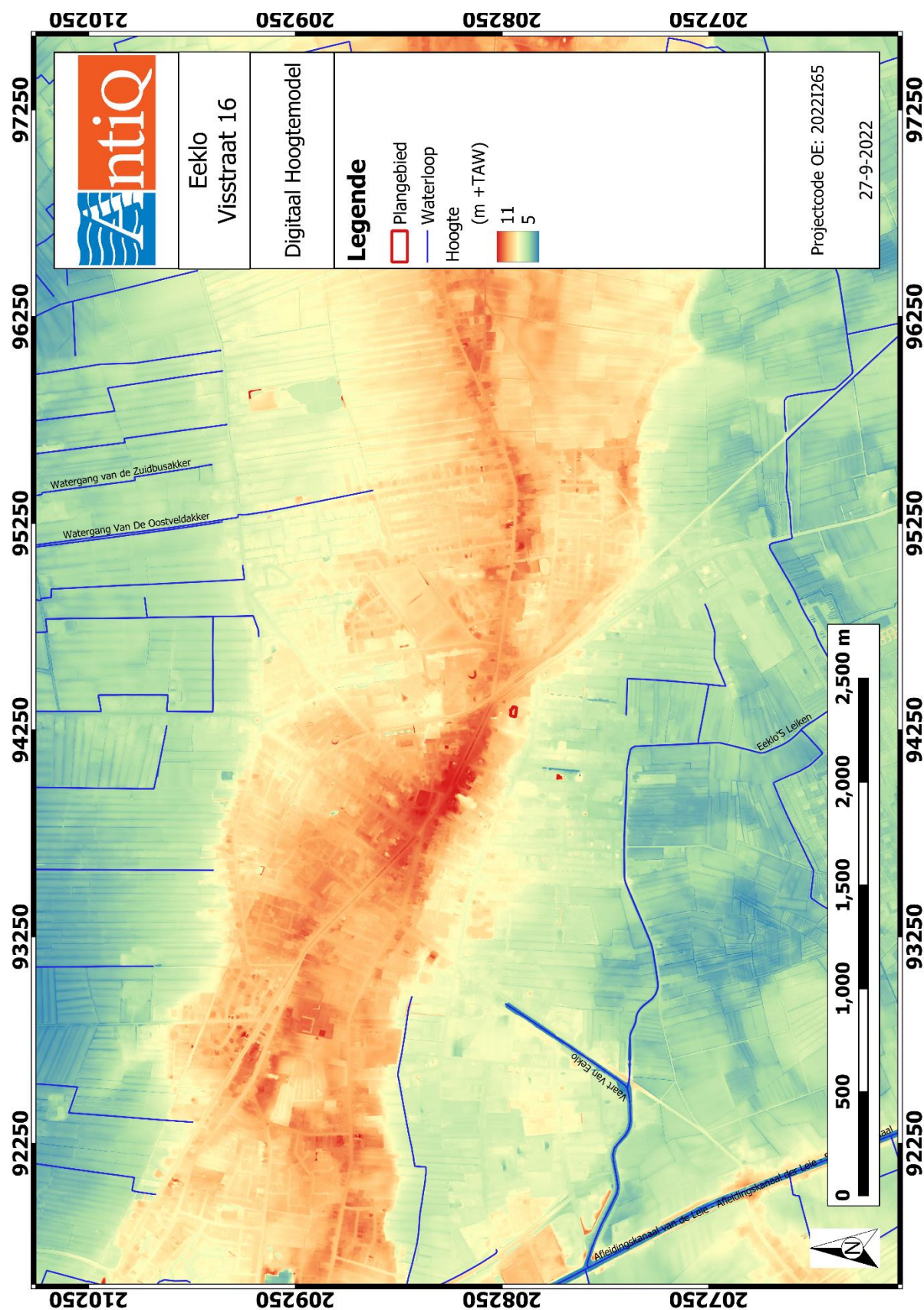
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het studiegebied bevindt zich in het centrum van Eeklo op c. 500m ten zuidoosten van de markt en op c. 80 m van de Stationsstraat en Koningin Astridplein. Het plangebied is gelegen in de archeologische zone 'Historische Stadskern Eeklo'¹¹, maar kent eigenlijk geen historische stadsontwikkeling, waarover verder meer.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

Het plangebied is samen met gans Eeklo gelegen op een oost-west georiënteerde bescheiden landschappelijke rug (c. 10 m +TAW) die als uitloper kan gezien worden van het heuvellandschap van Oedelem-Zomergem-Adegem. Het plangebied zelf ligt op c. 8,8 m +TAW en de meest nabije waterlopen op c. 5-6 m +TAW.

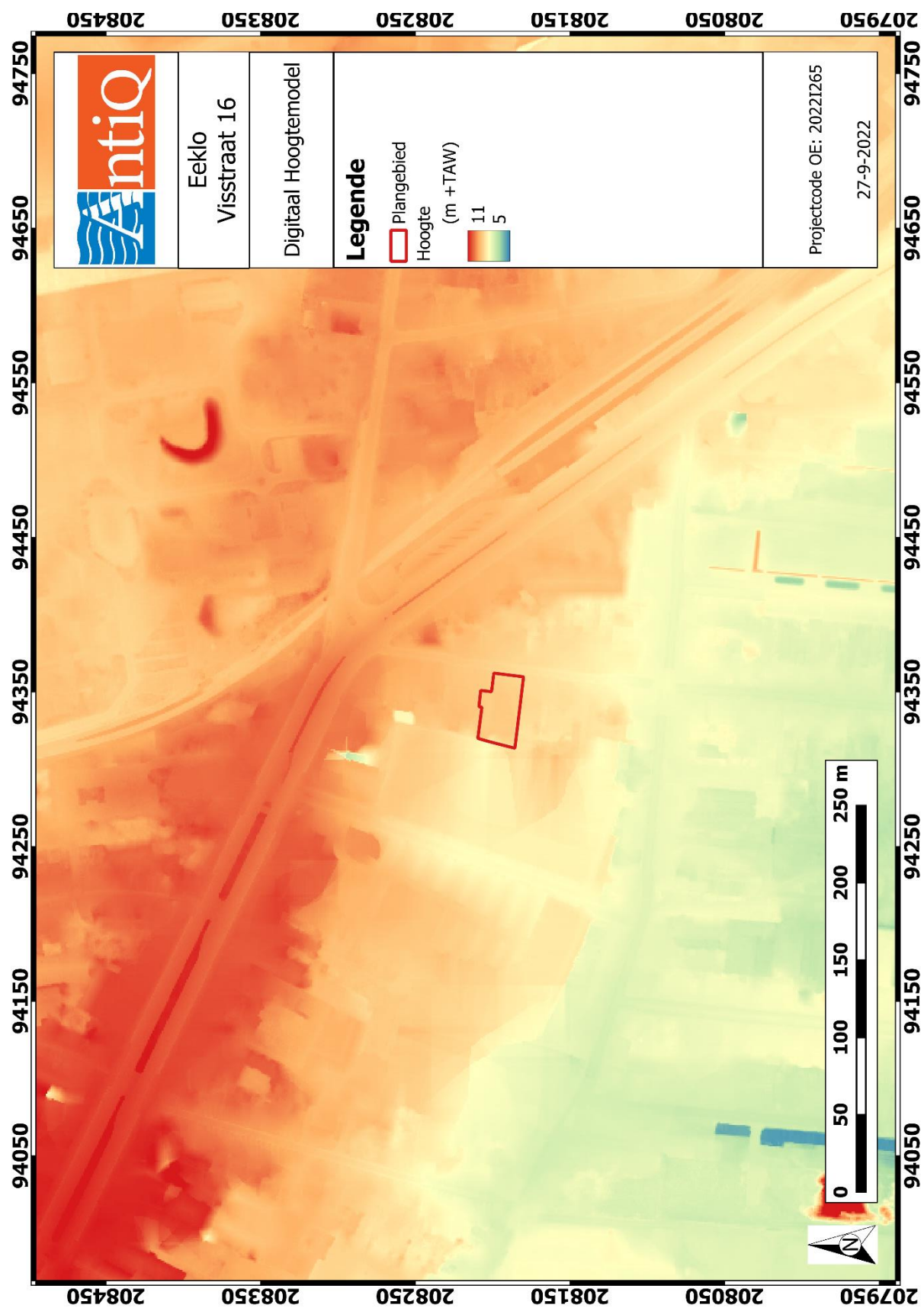
De meest nabije waterloop is het Eeklo's Leiken, op een afstand van bijna 600 m ten zuiden van het plangebied die verderop uitmondt in het Afleidingskanaal van de Leie (deel van het historische kanaal de Lieve die Brugge met Gent verbond). Alle andere waterlopen liggen verder maar hebben doorgaans een N-Z oriëntatie en zijn dus artificieel aangelegde afwateringskanalen die tot het stroomgebied van de Brugse Polders behoren.

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11886>

Figuur 8: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹²

¹² AGIV 2022

Figuur 9: Plangebied op het DHM¹³

¹³ AGIV 2022

1.4.3 Geologische situering

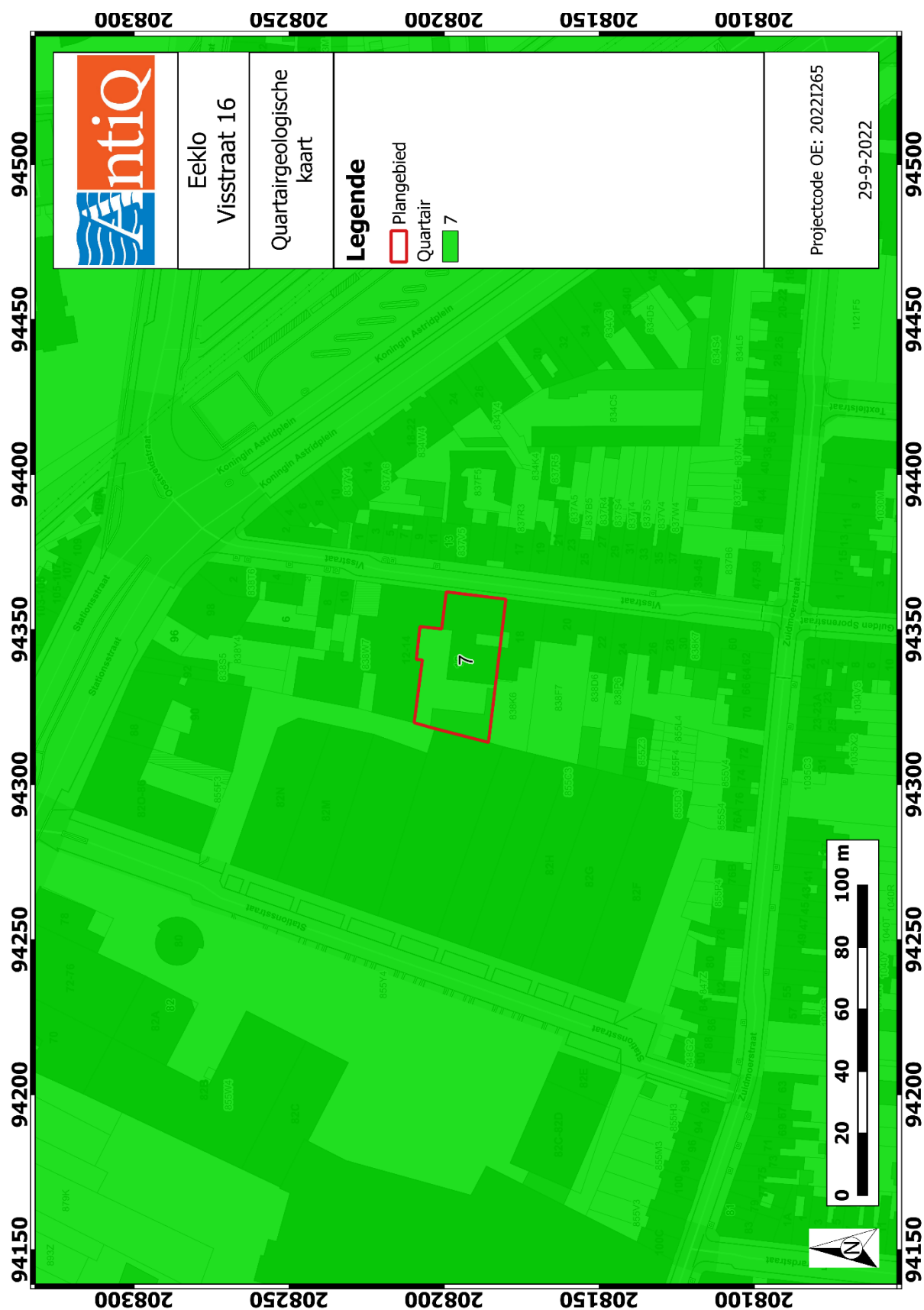
Quartaire 1/200.000

De tertiairgeologische ondergrond wordt hier niet besproken vanwege de diepte (tussen 0 en 5m - TAW) en de beperkte relevantie in dit assessment. Het quartaire pakket hoort tot type 7 wat betekent dat er onderin fluviatiele afzettingen van het saaliaan aanwezig zijn, met daarboven jongere fluviatiele sedimenten (weichseliaan) en ten slotte eolische afzettingen van het weichseliaan of vroeg-holocene.

In 1972 is er op het plangebied (noordrand van het binnenplein) een geologische boring (kb13d24e-B9) geplaatst dat aangaf dat de bovenste 80 cm van de bodem bestaat uit 'aangevulde grond'. Daaronder zat bruin-grijs zand. In 1994 werd dat pakket echter geïnterpreteerd als eolisch zand.

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Nabij het plangebied komen er wel matig natte en matig droge zandbodems voor (Zdc en Zdp).

Figuur 10: Plangebied op de Quartaairgeologische kaart 1:200.000¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2022

7

ELPw en/of HQ
FLPw
FMPs

*

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

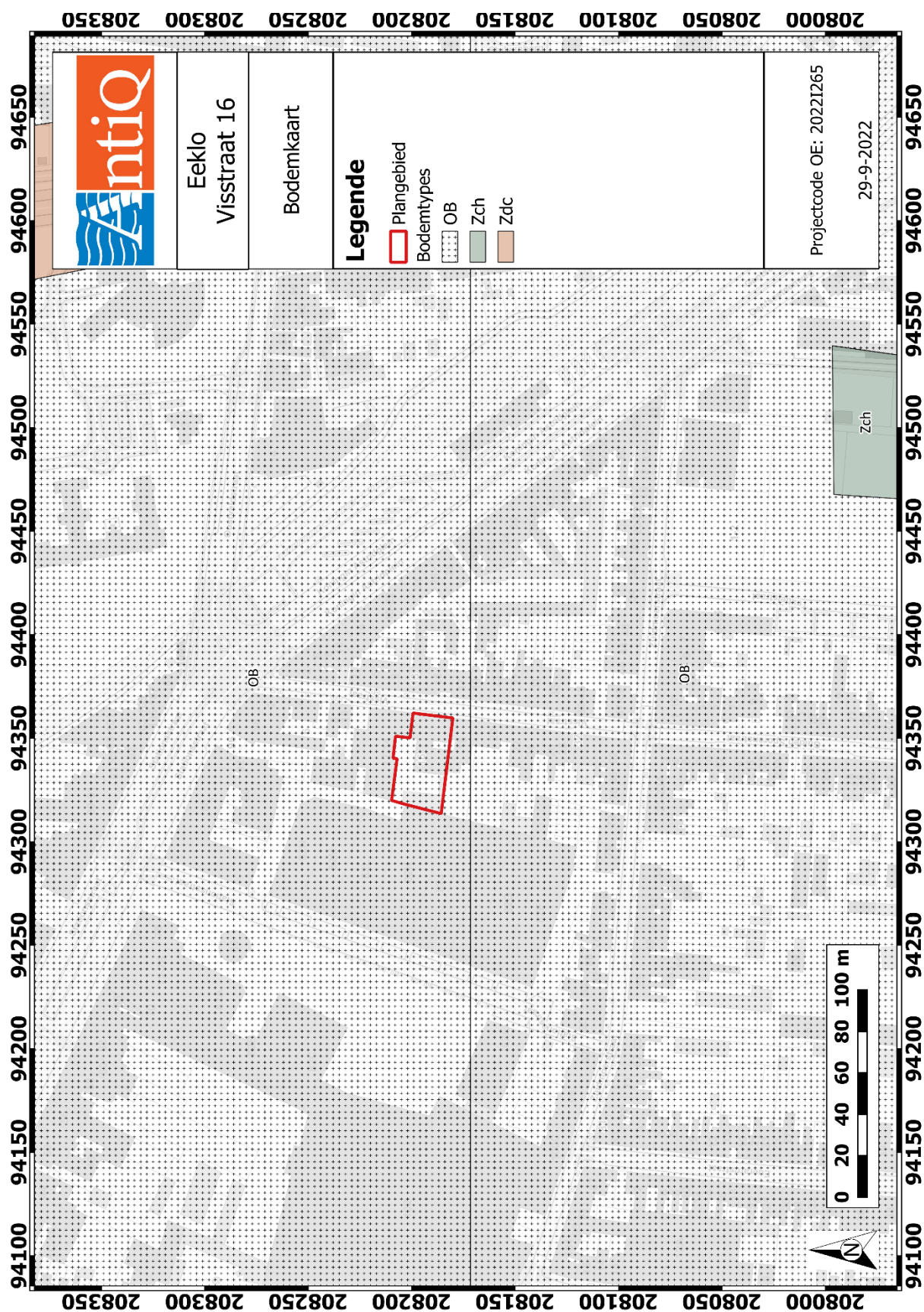
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

FMPs Fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).

Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2020c

Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁶

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2022

1.4.5 Historische bronnen

Doordat het plangebied in de historische stadskern van Eeklo gelegen is, is die ook gekarteerd als deel van de archeologische zone. Deze aflijning is gebaseerd op de historische kern zoals gekend uit historische kaarten als die van Pourbus (16de eeuw) en Ferraris (18de eeuw, zie verder). Omdat die aflijning niet altijd dezelfde was (want er was geen stadsomwalling) werd de aflijning van de zone gebaseerd op moderne straten zoals de Visstraat.

Het centrum rondom de kerk kent een vroegste ontwikkeling in 1240 wanneer het stadsrechten ontvangt. Eeklo kende een ontwikkeling dankzij de ligging langs de weg tussen Brugge en Antwerpen en was ook met Gent verbonden via het Leiken (de Lieve). Tijdens deze godsdiensttroebelen kwam Eeklo in de frontlijn te liggen, wat nefaste gevolgen had voor het hele historische centrum, dat eveneens grotendeels vernield werd. Ter hoogte van het plangebied is echter geen historische bebouwing gekend wat ook blijkt uit de historische kaarten.

Specifiek voor de Visstraat is het volgende gekend:

Oorspronkelijk was het een aardeweg als noord-zuidverbinding tussen de oude steenweg op Gent en de Zuidmoerstraat. In 1887 bouwde Edmond Goethals aan de westzijde zijn nieuwe wolfabriek Goethals-Goethals (ten zuiden van het plangebied). Tot de stopzetting in 1958 werd het straatbeeld gedomineerd door de karakteristieke bakstenen trapgeveltjes van spinnerij, mechanische weverij en ververijgebouwen. Na de stopzetting gesloopt om plaats te ruimen voor nieuwe gebouwen van de christelijke Mutualiteit (= het plangebied) en woningen.¹⁷ Op de kaart van 1939 (niet afgebeeld) is er geen bebouwing ter hoogte van het plangebied, wel net ten zuiden ervan.

1.4.6 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart is de oudste kaart met een duidelijk zicht op de ligging van het plangebied.¹⁸ Het terrein ligt duidelijk buiten de historische kern en is op dat moment in gebruik als akker. De Visstraat bestond toen wel al, maar de bewoning is allemaal te situeren ter hoogte van de Stationsstraat. De Gentsesteenweg was op dat moment nog niet doorgetrokken ter hoogte van het Koningin Astridplein, dat gebeurde (iets) later want op de Atlas der Buurtwegen (1840) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854) is dat wel het geval. Op deze beide kaarten (niet afgebeeld) is het plangebied nog steeds onbebouwd.

Topografische kaart (1873)

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/10584>

¹⁸ De kaart van Pourbus bijvoorbeeld geeft eveneens het gebied van het plangebied weer maar zonder enige nuttige informatie.

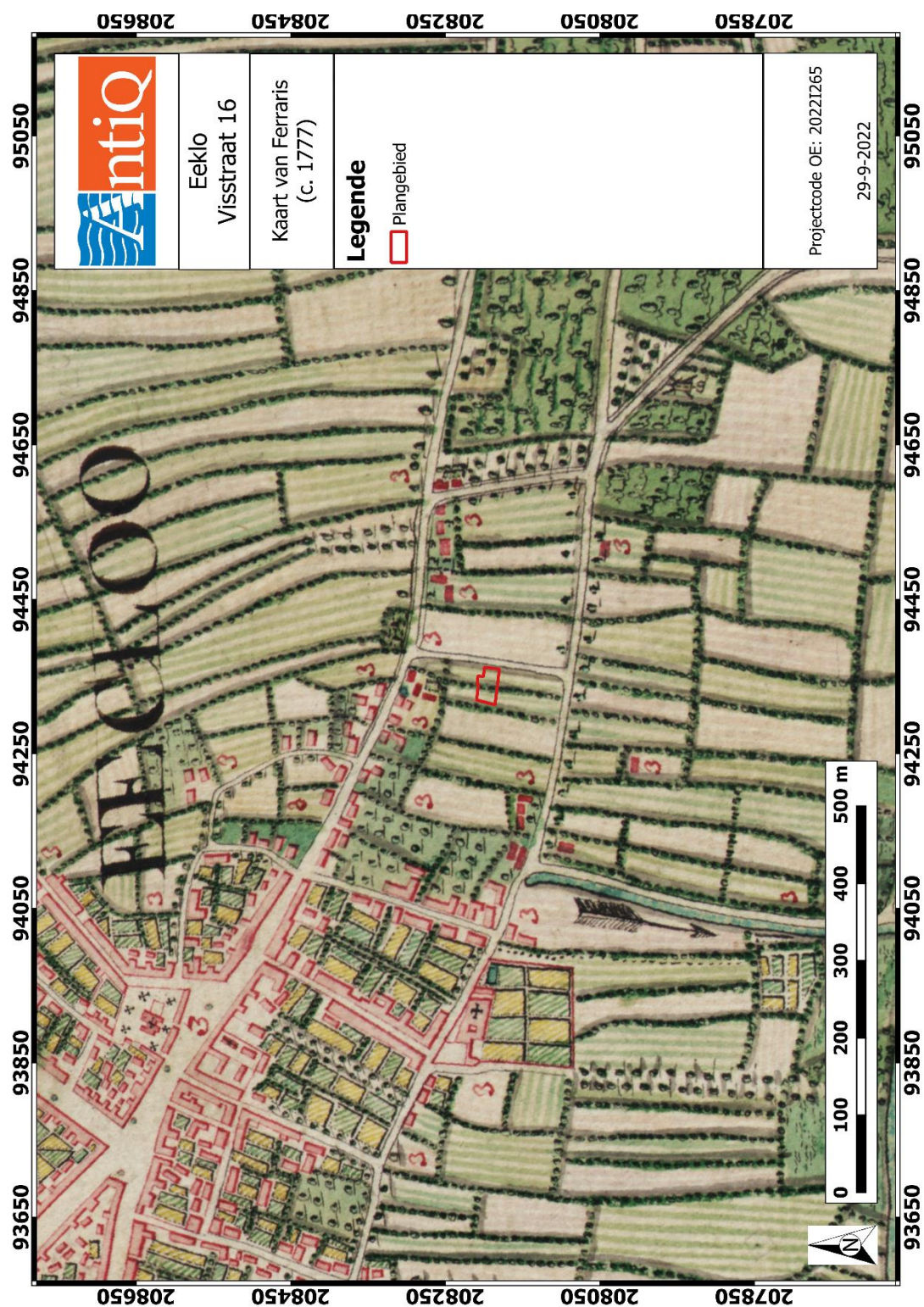
Deze kaart toont het plangebied met ten oosten daarvan voor het eerst het station. Het plangebied is nog steeds onbebouwd. Het gebruik is niet zeker maar mogelijk was het nog steeds akker. Het terrein ligt op de hoogtelijn van 8m. Deze situatie blijft identiek zeker in 1938. De kaart van 1939 is foutief weergegeven met deze van 1904, terwijl de zone net ten zuiden van het plangebied op een ander kaartblad valt (dat van Zomergem) en vanaf 1939 wél als bebouwd is weergegeven. Ook een stafkaart uit 1942 toont een deel van het plangebied als zijnde bebouwd.

Luchtfoto (1971)

Op de luchtfoto is te zien dat de huidige bebouwing er al stond. De precieze bouwdatum is ons niet bekend maar het gebouw blijft eigenlijk ongewijzigd op basis van de luchtfoto's.

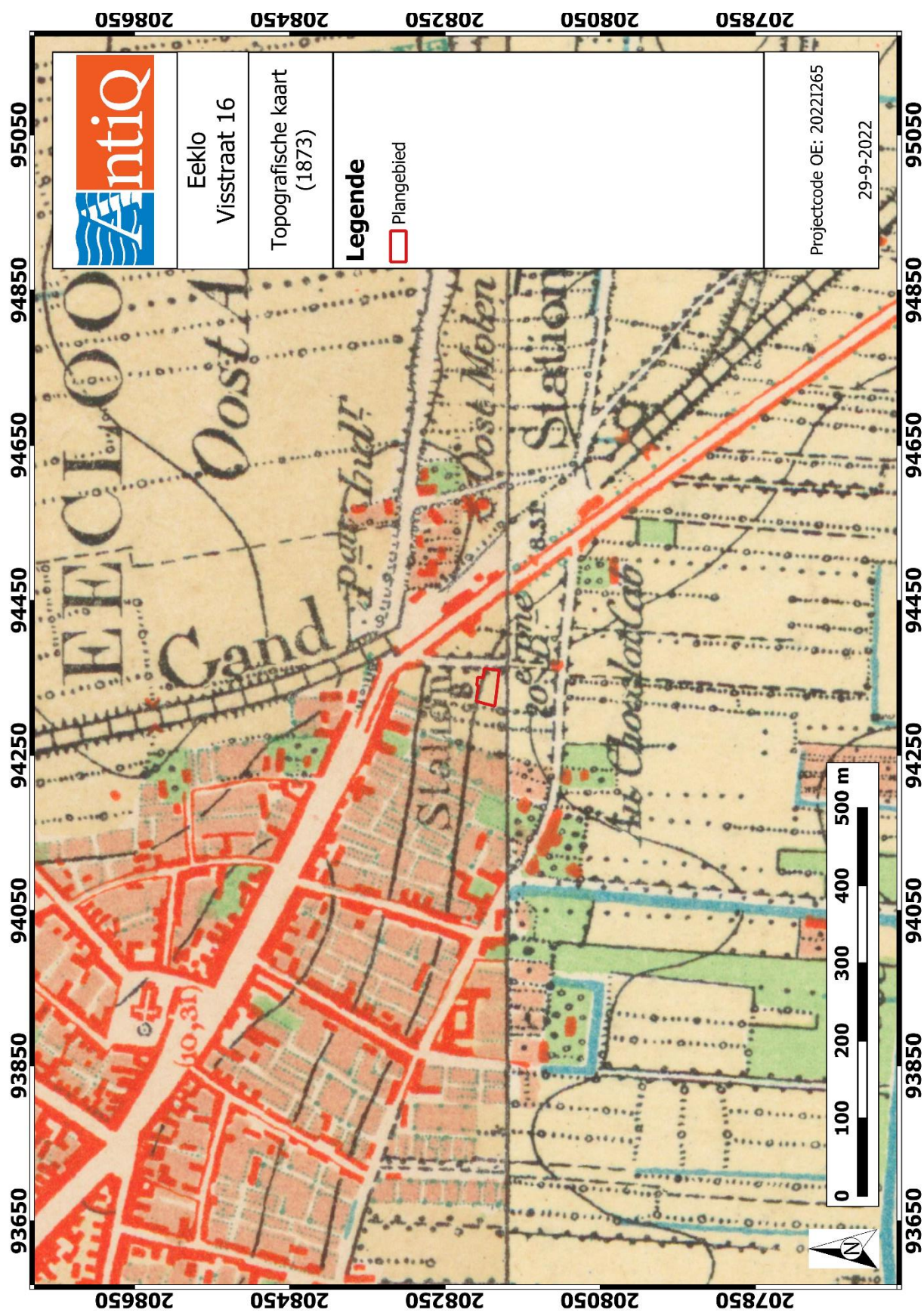
Luchtfoto (2015)

De luchtfoto van 2015 geeft een gedetailleerd beeld en toont aan dat de situatie niet veranderd is ten opzichte van eerdere luchtfoto's zoals die uit 1989, 2000, etc (niet afgebeeld).

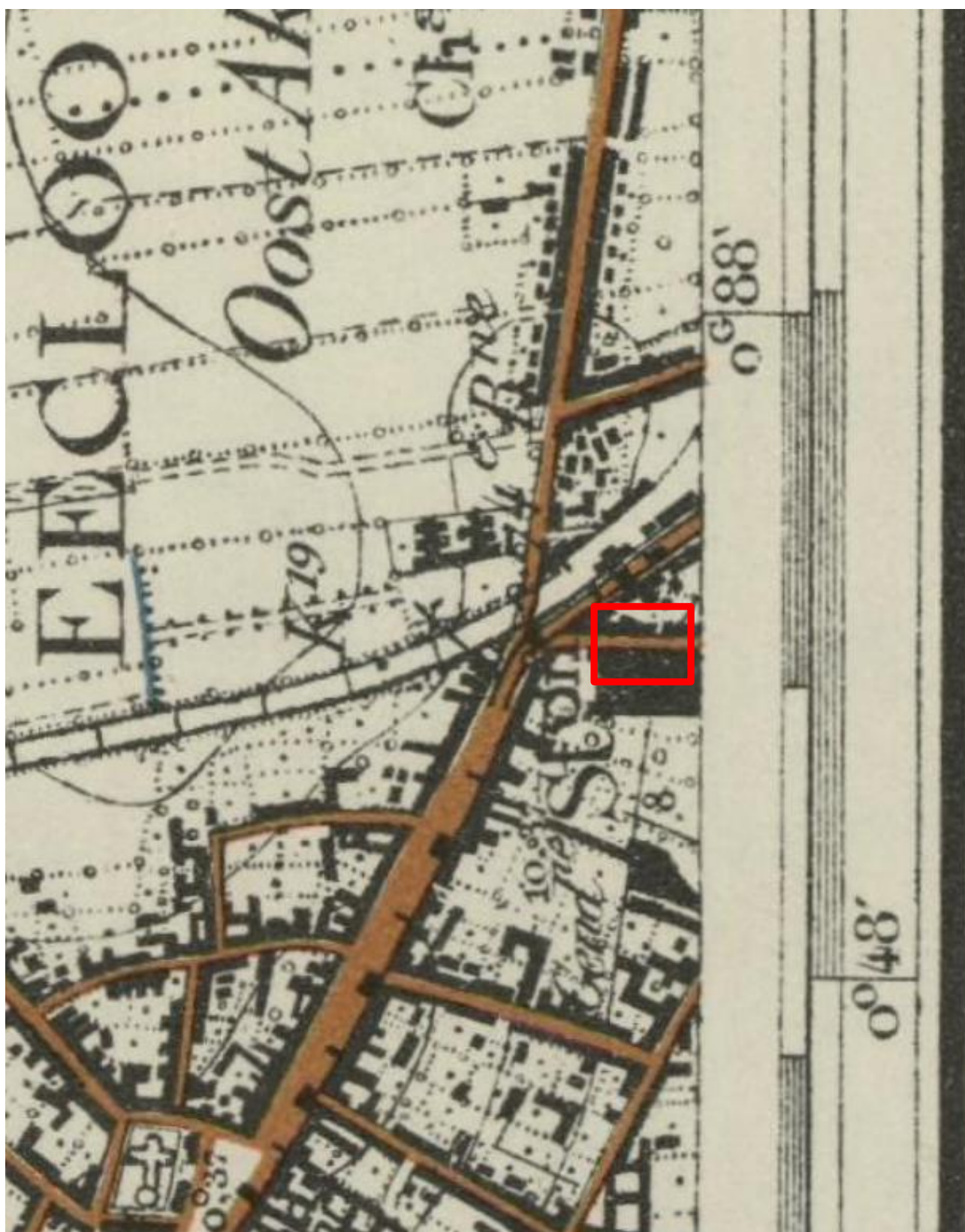
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2022

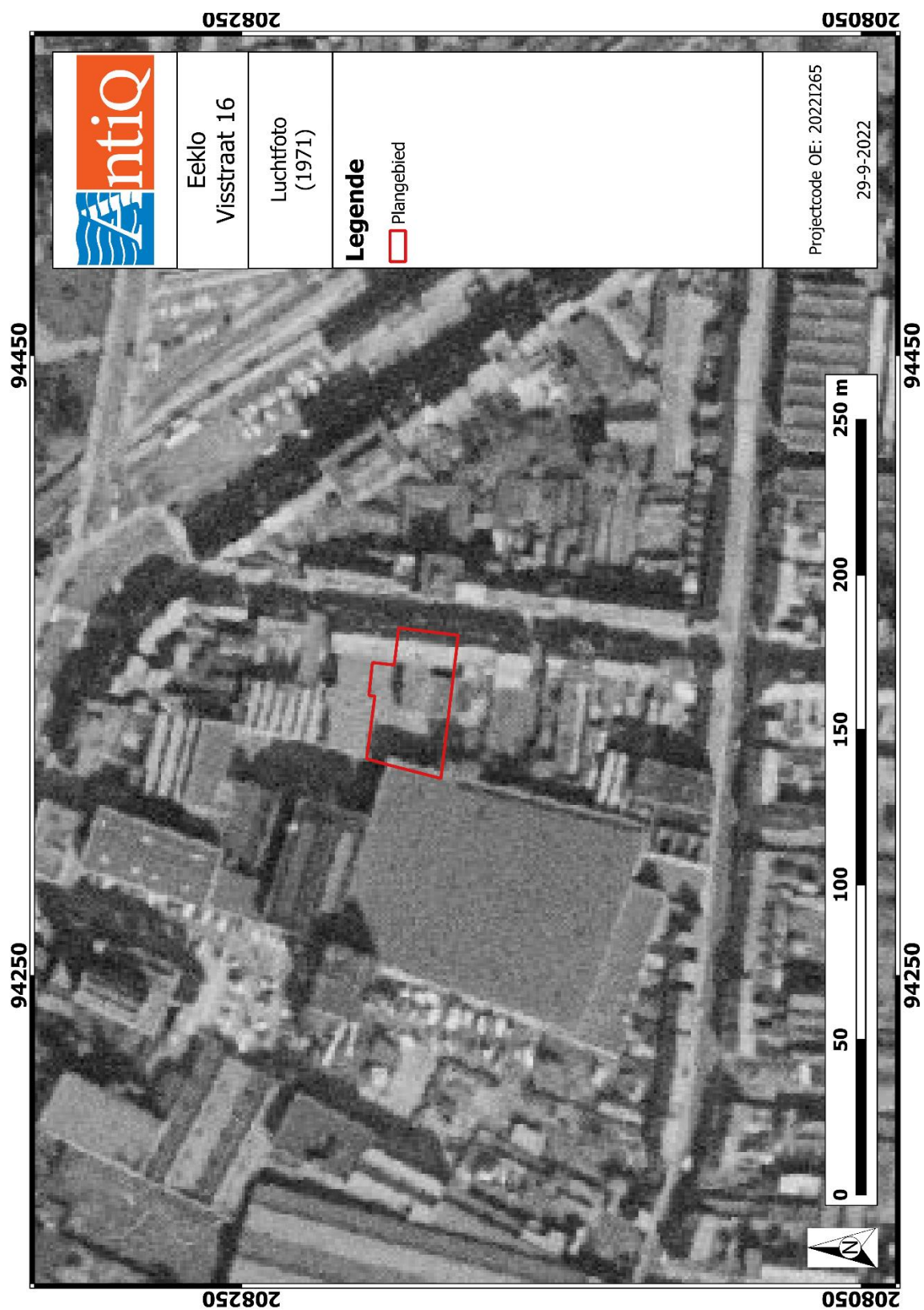
Figuur 14: Plangebied op de topografische kaart uit 1873²⁰

²⁰ CARTESIUS 2022

Figuur 15: Plangebied (in rood) op de stafkaart uit 1942 (uitsnede)²¹

²¹ CARTESIUS 2022

Figuur 16: Plangebied op de luchtfoto uit 1971²²

²² GEOPUNT 2022

Figuur 17: Plangebied op de luchtfoto uit 2015²³

²³ GEOPUNT 2022

1.4.7 Archeologisch bronnen

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁴

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
30432	EEKLO, OLV TEN DOORN, ZUIDMOERSTRAAT 125	KAPEL, KLOOSTER EN SCHOLENCOMPLEX: COMPLEX MET STENEN KAPEL (15 ^{DE} EEUW OF OUDER), KLOOSTER EN KAPEL WERDEN IN 1578 VERNIELD EN VANAF 1660 HEROPGEBOUWD. HUIDIGE KAPEL: 1713 EN RECENTERE VERBOUWINGEN	VANAF 15 ^{DE} EEUW, MOGELIJK OUDERE VOORGANGERS	RYSERHOVE A., 1971: OUD EEKLO, APPELTJES VAN HET MEETJESLAND, 22, 310-395
31511	EEKLO, PASSANTENHUIS, HOSPITAAL- EN OOSTVELDSTRAAT	VOORMALIG HOSPITAAL	C. 1260	DE SMET E., 1980, HET VOORMALIG HOSPITAAL OF PASSANTENHUIS TE EEKLO, APPELTJES VAN HET MEETJESLAND, 31, PP. 278-331
31553	EEKLO, OOSTMOLEN	VERDWENEN MOLEN	AANWEZIG IN 1584, VERNIETIGD BEGIN 17 ^{DE} EEUW	PILLE F., 2001, ONDERGANG EN WEDEROPBOUW VAN DE EEKLOSE MOLENS (1580-1650), DE EEKLOSE DOBBELGEBAKKENE (HGK EEKLO), 10, 1, PPP. 2-11
32067	EEKLO, HOSPITAALSTRAAT	LOSSE VONDST VAN ROMEINSE MUNTEN EN FLESJES	ROMEINS	TONDAT R., 1974, VOORHISTORISCHE VONDST TE RAVERSCHOOT, EEKLO, ONS MEETJESLAND, 7, 1, P. 35.
162333	EEKLO, ZUIDMOERSTRAAT	ZIE 165001; ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK (SLEUVEN) MET VERSCHILLENDE SPOREN EN VONDSTEN	ONDUIDELIJKE DATERING, MOGELIJK PREHISTORISCH, MIDDELEEUWS EN RECENT	DE PUYDT M. & SMEETS M. 2012, HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK AAN DE ZUIDMOERSTRAAT TE EEKLO, STUDIEBUREAU ARCHEOLOGIE ARCHEO-RAPPORT 116
165001	EEKLO, ZUIDMOERSTRAAT, FASE 1	ZIE 162333; ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING TAV DE 'PREHISTORISCHE' VONDSTEN DIE UITEINDELIJK RECENT BLEKEN TE ZIJN. WEL ZIJN ER LITHISCHE ARTEFACTEN AANGETROFFEN	STEENTIJD	CORNELIS L., VAN REMOORTER O., WOLTINGE I. 2013: ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING EEKLO, ZUIDMOERSTRAAT, BAAC VLAANDEREN RAPPORT 47, DRONGEN.

²⁴ CAI 2020

982689	EEKLO, STATIONSSTRAAT	ARCHEOLOGISCH PROEFSLEUVENONDERZOEK: ENKEL RECENTE SPOREN	RECENT	ACKE B., BRACKE M. & DEBRABANDERE S., 2021: NOTA EEKLO STATIONSSTRAAT 77- 83, MOERBEKE-WAAS.
--------	--------------------------	---	--------	---

De archeologische waarnemingen uit de centrale archeologische inventaris wijst op een variëteit aan sporen. Deze hier vermeld uit de directe omgeving gaan in bepaalde gevallen terug tot de steentijd en Romeinse tijd, echter hangen die niet vast aan duidelijke sites. Mogelijk gaat het om geïsoleerde vondsten.

In de ruimere omgeving zijn de archeologische waarden doorgaans middeleeuws en recenter qua datering en weerspiegelen ze de geschiedenis van Eeklo zoals de Sint-Vincentiuskerk (40021); het stadhuis (30430) en verschillende molens (39426, 31527; 31526;...). De oudste vondst binnen de stadskern is een neolitische bijl dat als losse vondst is aangetroffen (31600).

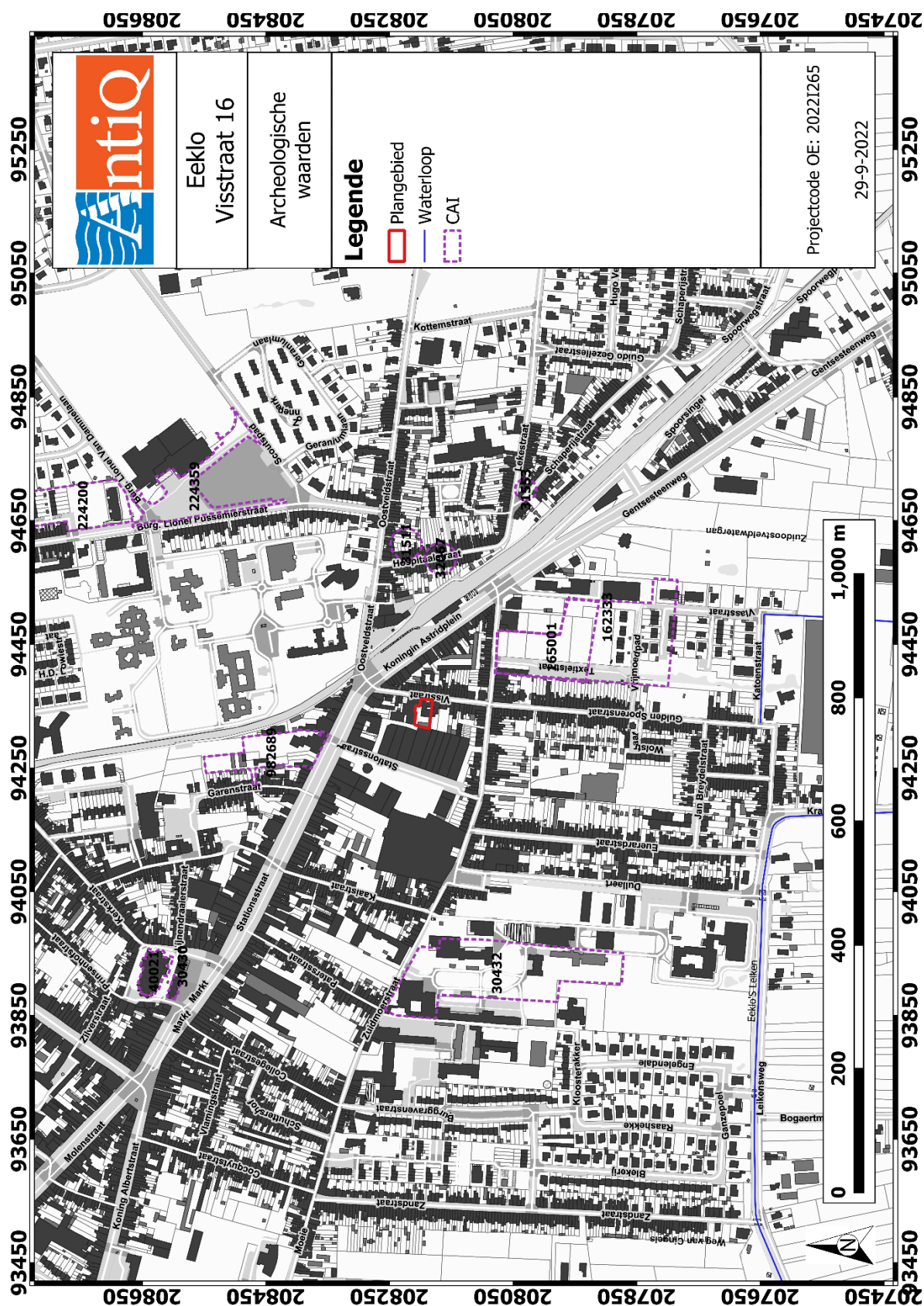
Het beeld vanuit de archeologie toont toch vooral de stedelijke evolutie van Eeklo vanaf de late middeleeuwen. De enkele losse vondsten wijzen ook op oudere menselijke aanwezigheid maar niet op echte bewoning uit die oudste perioden (al kunnen die uiteraard wel aanwezig zijn).

In de omgeving zijn een aantal archeologienota's uitgeschreven, de meest relevante (gelijkaardige topografische/historische context) en nabije is deze aan de Stationsstraat 96 (12610). Op dat terrein zou een nieuwbouw komen maar deze wordt grotendeels geplaatst op reeds verstoorde zone. Enkel 58m² valt er buiten en wordt op onverstoorde grond gebouwd. Omdat dit een té kleine zone is om kennis uit te kunnen halen werd dat gebied dan ook vrijgegeven.²⁵

Verder westelijk werd ook aan de Stationsstraat een archeologienota uitgeschreven (4225) dat leidde tot een landschappelijk bodemonderzoek (6841). Het terrein heeft ten dele een vervuilde bodem waar niet gewerkt kon worden, waardoor het landschappelijke bodemonderzoek beperkt was tot twee deelzones. De zuidelijke zone was tot 80 cm diep verstoord als gevolg van de eerdere bouwwerken. In de noordelijke zone is een pakket van 160 cm aangetroffen dat geïnterpreteerd werd als ophogingshorizont.²⁶

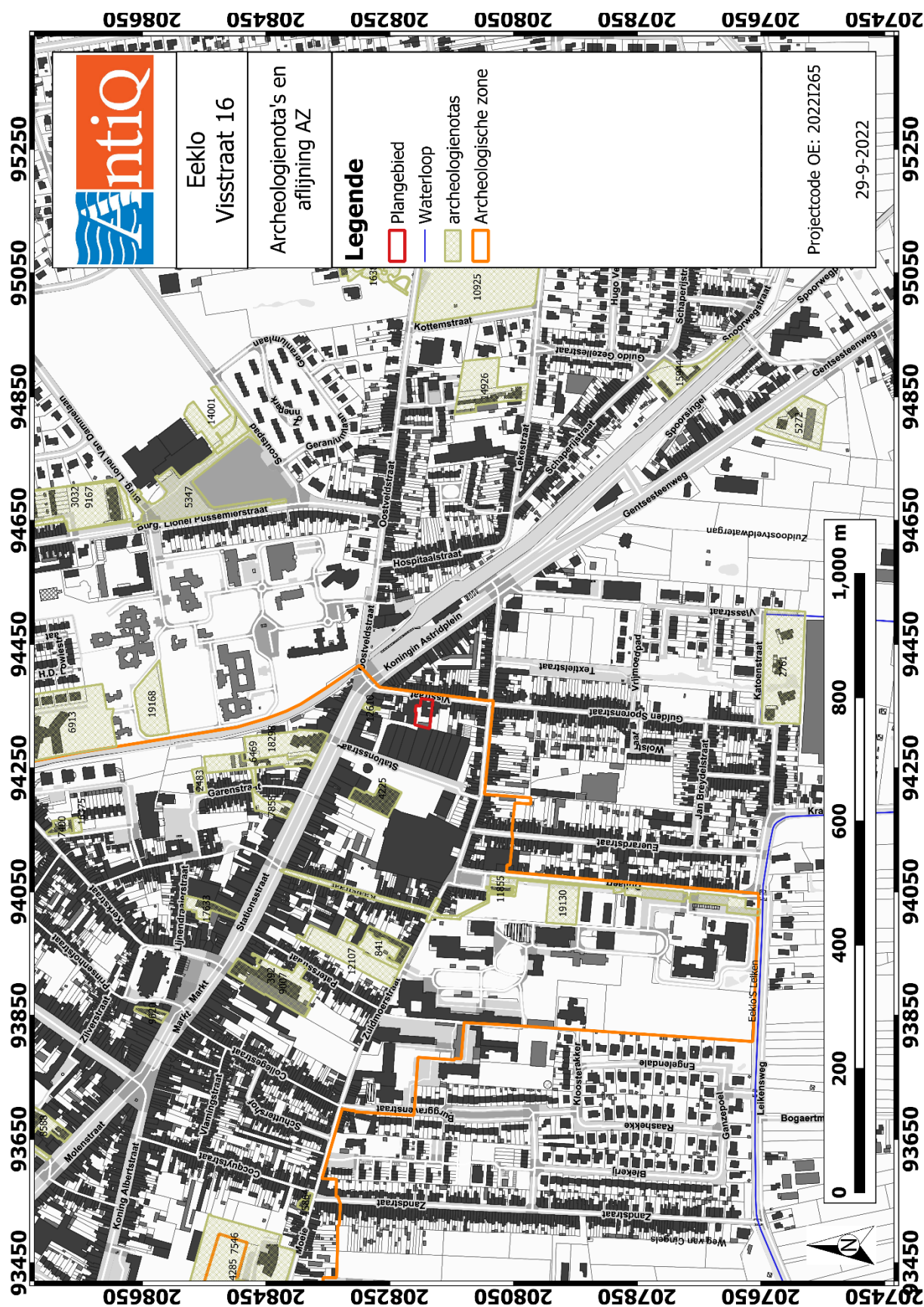
²⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/12610>

²⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4225> en <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6841>

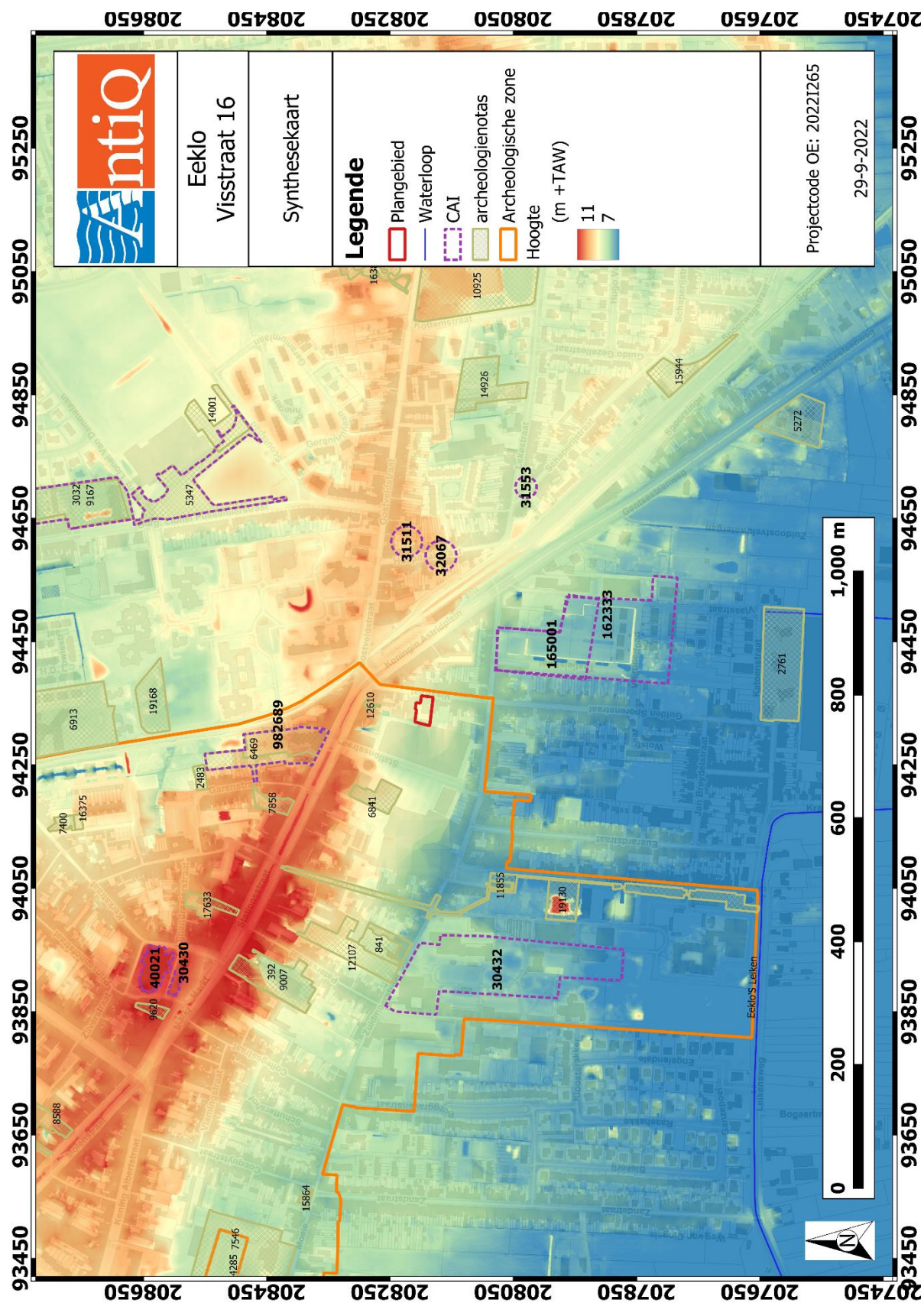

Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁷

²⁷ CAI 2020

²⁸ CAI 2022

Figuur 20: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart²⁹

²⁹ CAI 2022

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

Het plangebied is gelegen op de rand van een lichte zandrug waar Eeklo op is ontwikkeld. Het terrein ligt op ruime afstand van waterlopen. Ondanks dat het terrein gelegen is in de archeologische zone van de historische stadskern van Eeklo is er geen historische bebouwing gekend tot in de 20ste eeuw. Ook zijn archeologische resten niet gekend binnen de aflijning van het plangebied. In de omgeving zijn een aantal historische en archeologische waarden gekend die dateren vanaf de steentijd en Romeinse periode al gaat het daarbij om losse vondsten. Historische bebouwing is met name te situeren in het centrum. Het plangebied heeft vooral een agrarische functie gehad zoals te zien is op de verschillende historische kaarten, pas in de loop van de 20ste eeuw was het bebouwd (spinnerij / weverij/ververij) en na 1958 zijn die gebouwen afgebroken en werden het gebouw van het plangebied gebouwd.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Op de bodemkaart is het terrein aangegeven als bebouwde zone. Historische kaarten geven aan dat het terrein in gebruik was als akker tot in de tweede helft van de 20ste eeuw. De inventaris onroerend erfgoed meldt echter dat er voordien al bebouwing aanwezig was onder andere van een ververij en spinnerij die in 1958 stopgezet werden. Na de sloop zou onder andere het gebouw van de mutualiteit gebouwd zijn wat overeenkomt met het plangebied. Deze oudere gebouwen zijn enkel zichtbaar op de kaart uit 1942. Een geologische boring op het plangebied uit 1972 suggereert een bodemverstoring tot 80 cm -mv. Latere interpretaties spreken dit echter weer tegen. De bodemverstoring is dus niet goed gekend maar zeker plausibel gezien de eerdere bebouwing. Echter met de bouw van de huidige bebouwing zullen de verharding en aanleg van leidingen en rioleringen in elk geval voor verstoring gezorgd hebben van minstens 40-50 cm (gebruikelijke diepte voor de aanleg van verhardingen).

- Wat is de impact van de geplande werken?

De opdrachtgever plant het binnenterrein her aan te leggen. Daarbij zal de verharding vervangen worden binnen dezelfde verstoring als de huidige verharding, dus tot een maximale diepte van 50 cm -mv. Ook de riolering zal vervangen worden wat binnen de reeds verstoorde zone zal gebeuren. Verder worden nog een paar putten ingepland, op een nog niet-gekende locatie en onbekende diepte. Deze oppervlakte zal evenwel beperkt blijven.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

De gegevens zijn niet helemaal duidelijk maar suggereren in elk geval een zandige ondergrond. Het precieze bodemprofiel is dus niet gekend maar die zal zeker verstoord zijn door de huidige en vorige bebouwing.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van het assessment is de kans klein dat er een archeologisch site aanwezig is. Het plangebied is wel gelegen tussen de hogere delen in het landschap (zandrug) en de waterlopen, wat wijst op een gradiëntsituatie, maar de waterlopen zijn aangelegd in de middeleeuwen (Lieve en zijarm van de Lieve) waardoor dit een vertekend beeld geeft. Het gebied ligt ook buiten de zone waar men middeleeuwse of latere bewoning verwacht aan te treffen. De kans is dus klein om archeologische resten aan te treffen, te meer dat de huidige en ook oudere 20ste eeuwse bebouwing de bodem al verstoord heeft. De werken zullen niet dieper gaan dan de bestaande bodemverstoring.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Gezien de werken binnen de huidige verstoring zullen plaatsvinden wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de gemeente Eeklo. Landschappelijk gezien ligt het plangebied tussen de zandige rug en de lager gelegen delen waar nu verschillende ontwateringsgrachten gelegen zijn, deze dateren echter vanaf de middeleeuwen. Vanaf de prehistorie kan gesteld worden dat het terrein wel op een overgang gelegen was tussen hogere/drogere delen van het landschap en lagere/nattere delen. In de ruime omgeving zijn enkele archeologische resten gekend uit de steentijd (oa neolithicum) en Romeinse periode. Het gaat daarbij wel steeds om losse vondsten. De kans dat er dergelijke resten binnen het plangebied aanwezig zouden kunnen zijn is dan ook eerder matig tot laag. Ten gevolge van de bebouwing die er is, en geweest is, op het plangebied is de kans om deze resten aan te treffen erg laag tot onbestaande.

Het is met name vanaf de late middeleeuwen dat de stad zich ontwikkeld. Het plangebied, gelegen op c 500 m van de markt, heeft op basis van de historische kaarten steeds een agrarische functie gehad. Het is pas vanaf de 20ste eeuw dat het plangebied bebouwd was. Eerst had het een industriële functie als weverij/spinnerij/ververij. Na de stopzetting hiervan in 1958 werd later de huidige bebouwing gerealiseerd. Indien er ooit resten (vb van een middeleeuwse hoeve) zouden gestaan hebben is de kans heel groot dat die door de twee 20ste eeuwse bouwfases vernietigd/verstoord zijn. Enkel diepere sporen, zoals waterputten, zouden dan nog kunnen bewaard zijn.

De werken beperken zich tot de heraanleg van de verharding op het binnenplein (c. 405m²) en de vernieuwing van de riolering. De werken zullen daarbij beperkt blijven tot de reeds verstoorde dieptes.

Gezien de lage kans op het aantreffen van archeologische waarden en het feit dat de werken beperkt zijn in oppervlakte en diepte is er weinig kans op het realiseren van enige kenniswinst. Daardoor is een vervolgonderzoek dan ook niet nuttig.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

De archeologische verwachting is voor alle perioden laag. Daarenboven zullen de werken beperkt blijven tot de reeds verstoorde dieptes. Indien er toch archeologische waarden zouden aangetroffen worden zal de kennisvermeerdering beperkt blijven omdat er niet gewerkt wordt in de onverstoorde context van deze eventuele sporen of vondsten. Het potentieel op kennisvermeerdering is dus té laag om een verder onderzoek te onderbouwen.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan met zekerheid gesteld worden dat de kans klein (zo niet onbestaande) is dat er nog archeologische waarden zullen aangetroffen worden.

Om deze redenen wordt geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied ligt buiten de historische kern van Eeklo, maar is wél opgenomen in de aflijning van de beschermde archeologische zone. Het terrein heeft voor geen enkele archeologische periode een matige of hoge verwachting. Omdat er in de 20ste eeuw verschillende bouwfasen geweest zijn op het terrein van het plangebied zal de bodem aldaar verstoord zijn. De toekomstige werken beperken zich ook in oppervlakte (c. 405 m²) en ook qua diepte zullen de werken beperkt blijven tot de reeds verstoorde zone: de verharding en de riolering wordt namelijk vernieuwd. Hierdoor wordt geen bijkomende bodemverstoring verwacht. Ook qua potentiële kenniswinst is dit hier erg laag tot onbestaande.

Er dient bijgevolg geen verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden en er dient geen programma van maatregelen opgesteld te worden.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project	5
Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige toestand op orthofoto	8
Figuur 5: Plan met weergave van de huidige toestand	9
Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting	11
Figuur 7: Plangebied op luchtfoto met projectie van de nieuwe toestand	12
Figuur 8: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	14
Figuur 9: Plangebied op het DHM	15
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	17
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	18
Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	19
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart	22
Figuur 14: Plangebied op de topografische kaart uit 1873	23
Figuur 15: Plangebied (in rood) op de stafkaart uit 1942 (uitsnede)	24
Figuur 16: Plangebied op de luchtfoto uit 1971	25
Figuur 17: Plangebied op de luchtfoto uit 2015	26
Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	29
Figuur 19: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's en de archeologische zone	30
Figuur 20: Plangebied en omgeving op de synthesekaart	31

3 Lijst met tabellen

Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	27
---	----

4 Plannenlijst

Plannenlijst Eeklo, Visstraat		Projectcode bureauonderzoek 2022I265
Plannummer		Figuur 1
Type plan		Topografische kaart
Onderwerp plan		Plangebied op topografische kaart
Aanmaakschaal		1:5.000
Aanmaakwijze		Digitaal
Datum		28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer		Figuur 2
Type plan		Kadaasterkaart
Onderwerp plan		Plangebied op het GRB (kadaasterkaart)
Aanmaakschaal		1:500
Aanmaakwijze		Digitaal
Datum		28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer		Figuur 4, Figuur 16, Figuur 16 en Figuur 17
Type plan		Orthofoto
Onderwerp plan		Plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal		1:300, 1:400 en 1:1000
Aanmaakwijze		Digitaal
Datum		28/09/2022 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 8
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:15000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op DHM
Aanmaakschaal	1:2000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14 en Figuur 15
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart uit 1873 en 1942
Aanmaakschaal	1:4.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873 en 1942
Datum	28/09/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18 en Figuur 19
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:6.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	28/09/2022 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 20
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris en hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op syntheseskaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	28/09/2022 (raadpleging)

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroenderfgoed.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

DE MOOR, G. en VAN DE VELDE, D (1994) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest, Kaartblad 13: Brugge. Gent.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 **Bijlagen**